

Bölüm 6

Katılım Bankacılığı İş Modeli

Temel Hazırođlu

Orhan Koyuncu

Mehmet Yuşu Solak

HEŞGELDİNİZ.

ALTINCI BÖLÜMDE NELER ÖĞRENECEKSİNİZ?

KATILIM BANKACILIĞI İŞ MODELİ

1	Para Kavramı
2	Banka Kavramı ve Tarihi
3	Banka Türleri ve Faaliyet Alanları
4	Katılım Bankacılığı Sistemi
5	Katılım Bankacılığı Sistemi
6	Katılım Bankacılığı Fon Toplama Yöntemleri
7	Özel Cari Hesaplar
8	Kâr ve Zarara Katılma Hesabı
9	Katılım Hesabı Sistemi
10	Katılma Hesabı Süreci

11	Kâr ve Zarara Katılma Hesabı Özellikleri
12	Altın Hesapları
13	Katılım Bankacılığı Fon Kullanırma Yöntemleri
14	Kâr Dağıtım Sistemi Şeması
15	Kâr ve Zarara Katılma Hesaplarının İşleyişi
16	Kâr Dağıtım Sistemi Hesaplama
17	Bankacılık Kısıtları
18	Genel Bankacılık Hizmetleri
19	Acentelik Hizmetleri
20	Uluslararası Bankacılık Hizmetleri

GİRİŞ

- ▶ Katılım bankacılığı sistemi, genelde konvansiyonel bankacılıkta olduğu gibi toplumda üç temel fonksiyon üzerine kurgulanmıştır.
- ▶ Bu doğrultuda katılım bankaları, fonksiyonlarını gerçekleştirirken faizsiz finans ilkesine bağlı kalmak durumundadır.
- ▶ Diđer bankalarda olduğu gibi katılım bankaları da hizmetlerini düzenleyici ve denetleyici otoriteler kontrolünde gerçekleştirmek durumundadır.

Para Kavramı

- ▶ Bankacılığı tam olarak anlamak için para kavramı incelenmelidir.
- ▶ Para üç temel işleve sahip olmalıdır: Değişim aracı, Hesap birimi, Değer muhafaza aracı
- ▶ Paranın özellikleri: Genel kabul görme, Taşınabilirlik, Bölünebilirlik, Nadirlik
- ▶ İslam hukukunda para, “Toplumun geneli tarafından mübadele aracı, değer ölçütü ve birikim vasıtası olarak kabul edilen varlık” şeklinde tarif edilebilir.

Banka Kavramı ve Tarihi

- ▶ Banka kelimesi masa/tezgah anlamına gelen İtalyanca «banco» kelimesinden türemiştir.
- ▶ Bankacılığın aracı olduğu hizmetler çok eskiye dayansa da en önemli değişim 18. yüzyılda gerçekleşmiştir. Bu kapsamda bankalar;
  - Ticari senetlerin karşılığında banknot ihraç imkânı elde etmiştir.
  - Piyasaya hisse senedi ve tahvil ihracına aracılık yapmaya başlamışlardır.
  - Tüccarlara açtıkları cari hesapları çekle kullandırmak suretiyle hesap parası düzenine ulaşmışlardır.
  - Bu şekilde elde ettikleri paraları büyük meblağlar halinde endüstriyel ve ticari girişimlerin kurulmasına ve işletme ihtiyaçlarına tahsis etmişlerdir.

Banka Türleri ve Faaliyet Alanları

5411 Sayılı Bankacılık Kanununa göre 3 tür banka vardır: Mevduat bankaları, Katılım Bankaları, Kalkınma ve Yatırım Bankaları

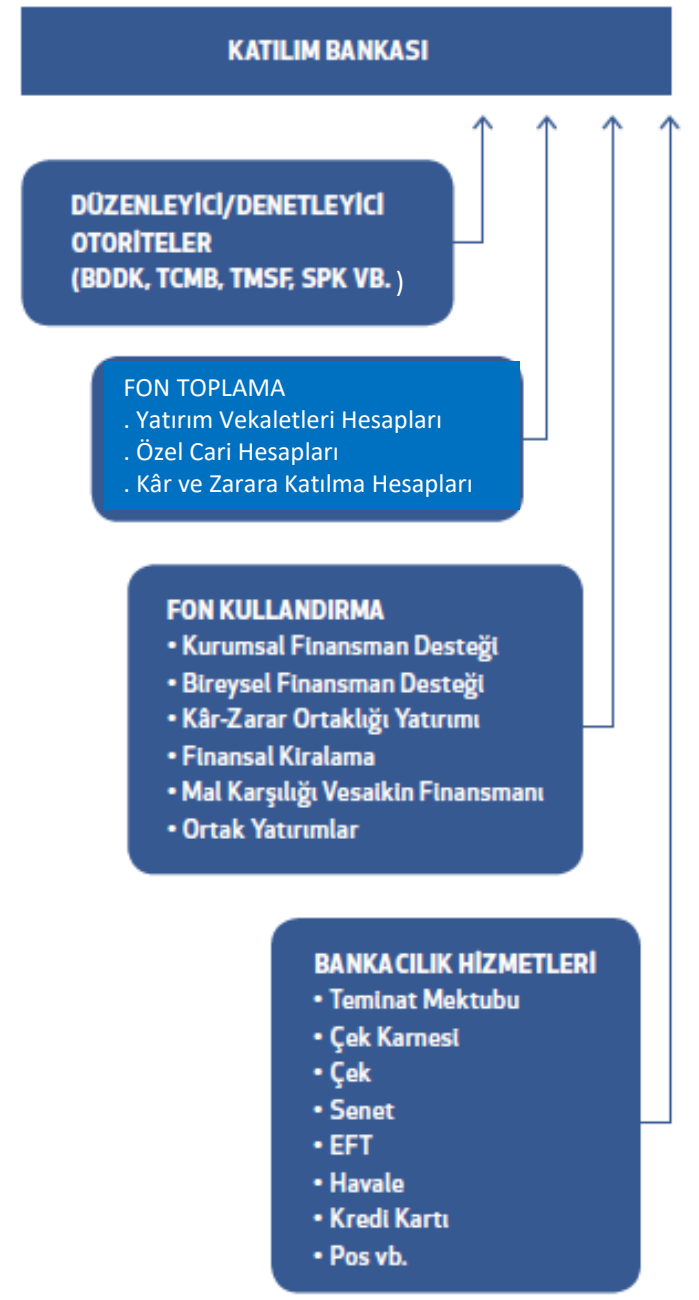
Mevduat Bankaları: «Bu Kanuna göre kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini ifade eder.»

Katılım Bankaları: «Bu Kanuna göre özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini ifade eder.»

Kalkınma ve Yatırım Bankaları: «Bu Kanuna göre mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini ifade eder.»

Katılım Bankacılığı Sistemi

- ▶ Katılım bankacılığı sistemi, konvansiyonel bankacılıkta olduğu gibi toplumda **üç** ana fonksiyon yerine getirmek üzere kurgulanmıştır.
- ▶ Bunlar: **fon toplama**, **fon kullandırma** ve **genel bankacılık hizmetleridir**.
- ▶ Ancak katılım bankaları bu fonksiyonlarını yerine getirirken “**faizsizlik ilkesi**”ne bağlı kalmak durumundadırlar.

Katılım Bankacılığı Fon Toplama Yöntemleri

- ▶ Katılım Bankalarında iki ana hesap yoluyla fon toplanmaktadır.
  1. **Yatırım Vekaleti Hesapları**
  2. **Özel Cari Hesaplar**
  3. **Kâr ve Zarara Katılma Hesapları**
- ▶ Ayrıca zaman içinde **Altın Hesapları** da açılmaya başlanmıştır.

Özel Cari Hesaplar

Katılım bankalarında açılabilen ve istenildiğinde kısmen veya tamamen geri çekilebilme özelliği taşıyan ve karşılığında hesap sahibine herhangi bir getiri ödenmeyen fonların oluşturduğu hesaplardır.

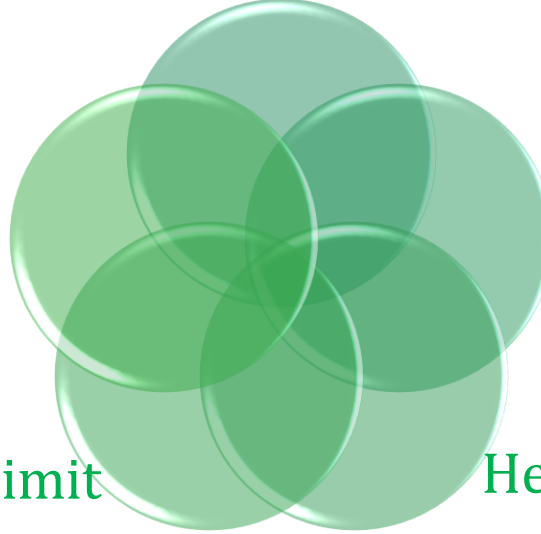
Geri ödeme garantisi vardır.

Hiçbir sınırlamaya tabi tutulmaksızın hesap kısmen veya tamamen geri çekebilir.

Özel cari hesaplar gerçek veya tüzel kişiler adına açılabilir.

Hesap açılışında limit sınırı yoktur.

Herhangi bir getirisi yoktur.

Kâr ve Zarara Katılma Hesabı

Katılım bankalarına yatırılan fonların bu kurumlarca kullandırılmasından doğacak kar ve zarara katılma sonucunu veren fonların oluşturduğu hesaplardır.

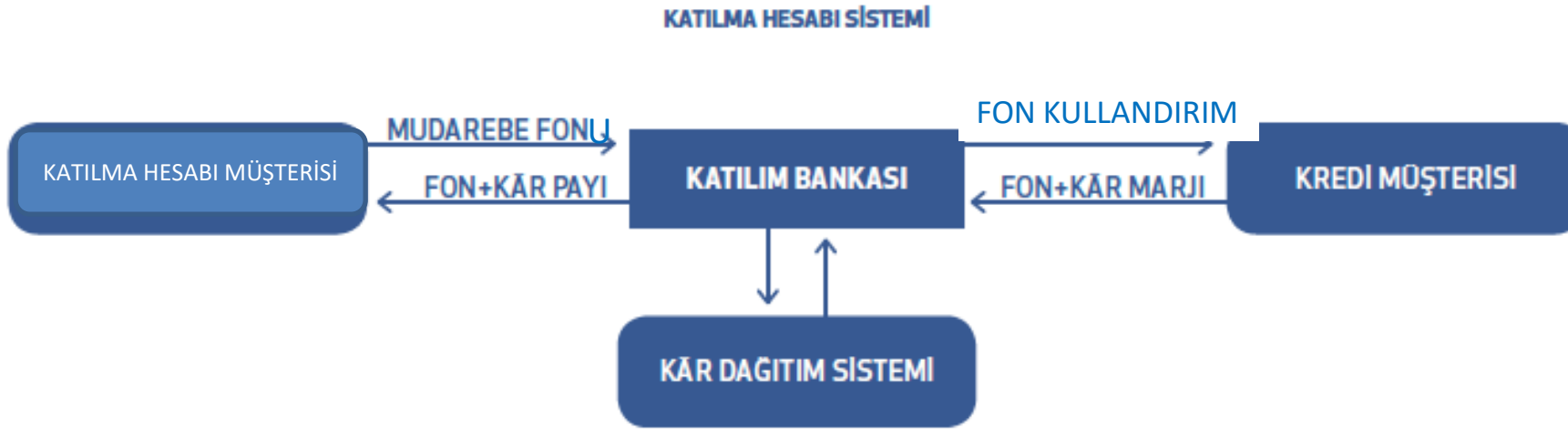
Katılım bankalarının ana omurgasını oluşturur.

Önceden herhangi sabit bir getiri taahhüdünde bulunulamaz.

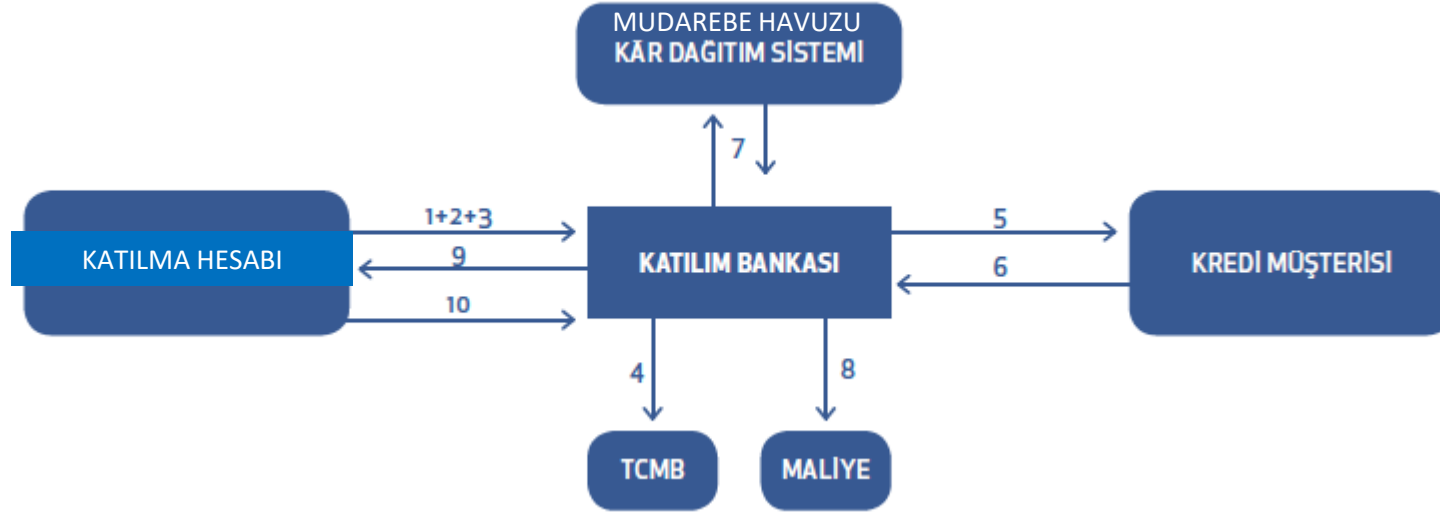
Yatırılan paranın işletilmesi sonucunda elde edilen kar veya zarar paylaşılır.

Ana paranın geri ödenmesi taahhüt edilemez.

Katılma Hesabı Sistemi

Katılma Hesabı İşleyiş Süreci

1. Katılma hesabı müşterisi katılım bankasına başvurur.

2. Emek- Sermaye ortaklığı akdi imzalanır.

3. Müşteri katılma hesabına para yatırır.

4. Yatırılan paradan zorunlu karşılık ve ankes düşülür.

5. Kalan para katılım bankası tarafından fon olarak kullanılır.

6. Elde edilen kar önceden belirlenmiş ortaklık oranında paylaşılır (genel olarak bu oran %80'e %20'dir)

7. Mudarebe havuzu çalıştırılır.

8. Brüt kârdan gelir vergisi (stopaj) kesilir.

9. Stopajdan sonra kalan net kâr katılma hesabına ilave edilir.

10. Net kâr ilave edilmiş kârlı bakiye yeniden havuza girer.

Kâr ve Zarara Katılma Hesabının Özellikleri

Türk lirası, döviz ve altın cinsinden açılan vadeli hesaplardır.

150 bin Türk lirasına kadar olan kısmı TMSF tarafından sigorta kapsamındadır.

1 ay, 3 ay, 6 ay, 1 yıl ve daha uzun vadeli, kırık vadeli (35 gün gibi) olabilirler.

Kâr payı ödemeli hesaplarda vadeden önce en fazla 2 defa ve toplamda anaparanın %50'sine kadar kısmi çekim yapılabilir.

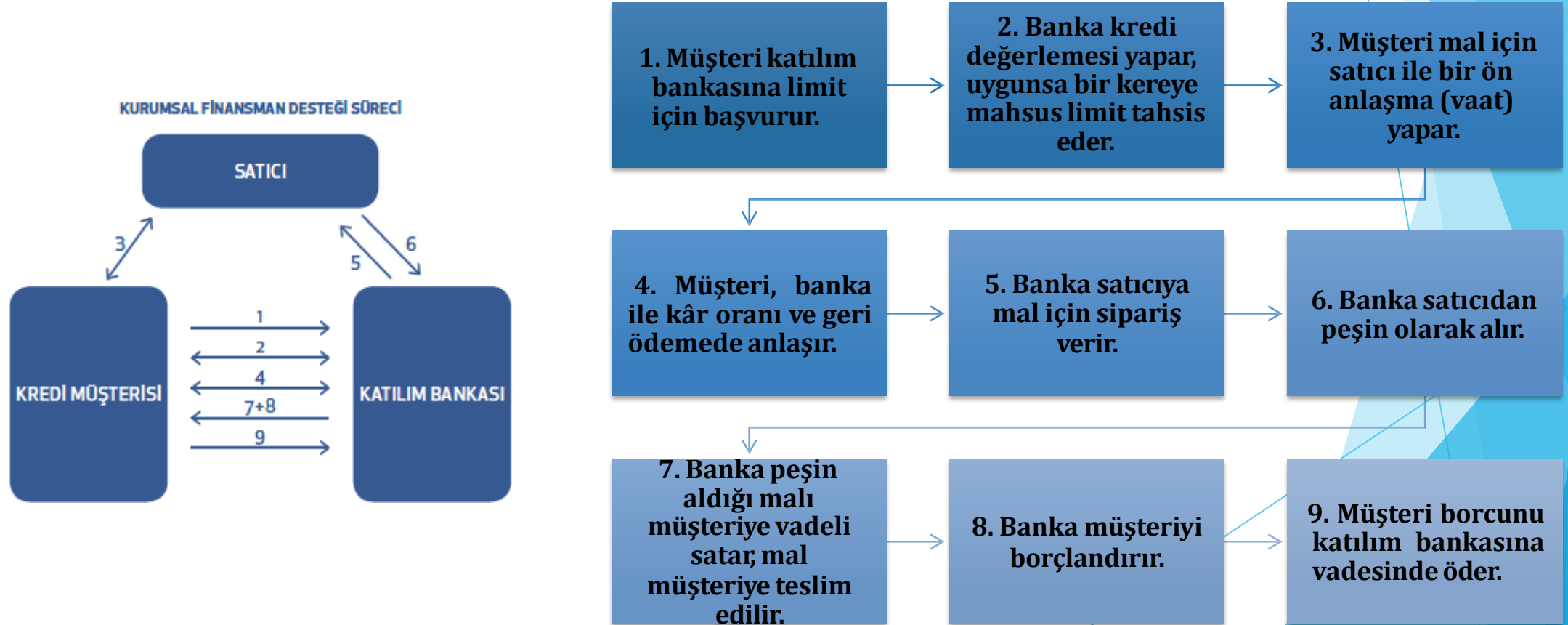
Hesabın vadesinden önce kapatılması durumunda ise hesap için vade başlangıcından itibaren ödenmiş olan kârın %50'si geri alınır.

Altın Hesapları

- ▶ Altın hesapları ayrı bir hesap türü değildir; bir döviz hesabı gibi özel cari ve katılma hesabı olarak açılabilmektedir.
- ▶ **Altın depo hesabı**, gram altın üzerinden açılan ve karşılığında hesap sahibine herhangi bir ilave getiri ödenmeyen “**özel cari hesap biçiminde**” açılabilen kıymetli maden hesaplarıdır.
- ▶ **Altın katılma hesabı**, gram altın üzerinden vadeli olarak açılan ve karşılığında hesap sahibine kâr getirisi sağlayan bir kıymetli maden hesabıdır.
- ▶ Altın katılma hesabı; **1 ay, 3 ay, 6 ay, 1 yıl vadeli** açılmaktadır ancak dönemsel kâr payı ödemeli olarak açılamamaktadır.

Katılım Bankacılığı Fon Kullanırma Yöntemleri

1. Kurumsal Finansman Desteđi: Kurumların ihtiyaçlı olan mal veya hizmeti satıcıdan peşin alıp müşteriye vadeli olarak satmak suretiyle fon kullandırma işlemdir (Murabaha).

Katılım Bankacılığı Fon Kullanırma Yöntemleri

- ▶ **2. Bireysel Finansman Desteđi:** Bireylerin ihtiyacı olan mal veya hizmeti satıcıdan peşin alıp müşteriye vadeli olarak satmak suretiyle fon kullandırma işlemidir.
- ▶ Gayrimenkul (konut, dükkan, ofis ve arsa) finansmanında ağırlıklı olarak kullanılır.
- ▶ **3. Kâr-Zarar Ortaklığı:** Yapılan faaliyet sonucu doğacak kâr ve zararın

müşteri ile paylaşılması sonucunu veren y

1. Müşteri kâr-zarar ortaklığı yapmak için katılım bankasına başvurur.

2. Katılım bankası ortaklık için proje ve ortaklık değerlemesi yapar, uygunsa ortaklığa karar verir.

3. Katılım bankası ile ortak müşteri arasında "kâr-zarar ortaklığı sözleşmesi" imzalanır.

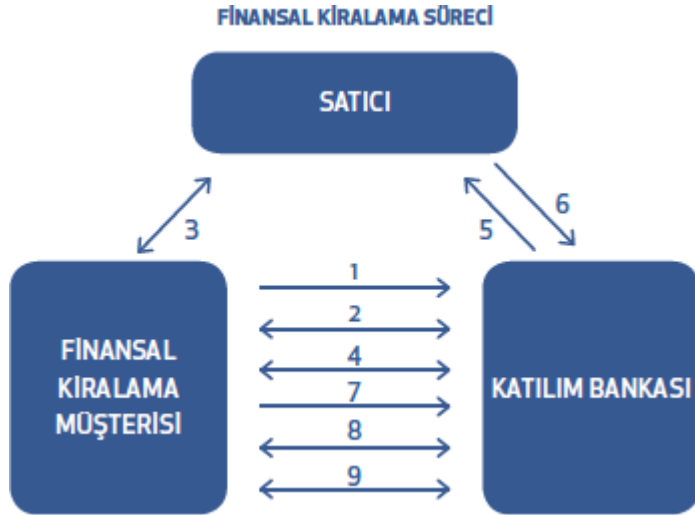
4. Ortaklık projesi uygulamaya geçer.

5. Ortaklık projesi sonunda oluşan kâr-zarar taraflar arasında paylaşılır.

Katılım Bankacılığı Fon Kullanırma Yöntemleri

- ▶ **4. Finansal Kiralama (Leasing):** Taşınır ve taşınmaz malların finansal kiralama kanunu çerçevesinde, banka tarafından temin edilerek müşteriye kiraya verilmesi işlemidir. Kira dönemi sonunda malın mülkiyeti kiracıya devredilir.

1. Müşteri katılım bankasına limit için başvurur.

2. Banka kredi değerlemesi yapar, uygunsa limit tahsis eder.

3. Müşteri ihtiyacı olan mal için satıcı ile bir ön anlaşma (vaat) yapar.

4. Müşteri, banka ile kâr oranı ve geri ödemede anlaşır.

5. Banka satıcıya mal için sipariş verir.

6. Banka malı satıcıdan peşin olarak alır.

7. Banka peşin aldığı malı sözleşmede yer alan vade ve döviz cinsine göre müşteriye kiralar.

8. Kiracı bankasına kiralarnını öder.

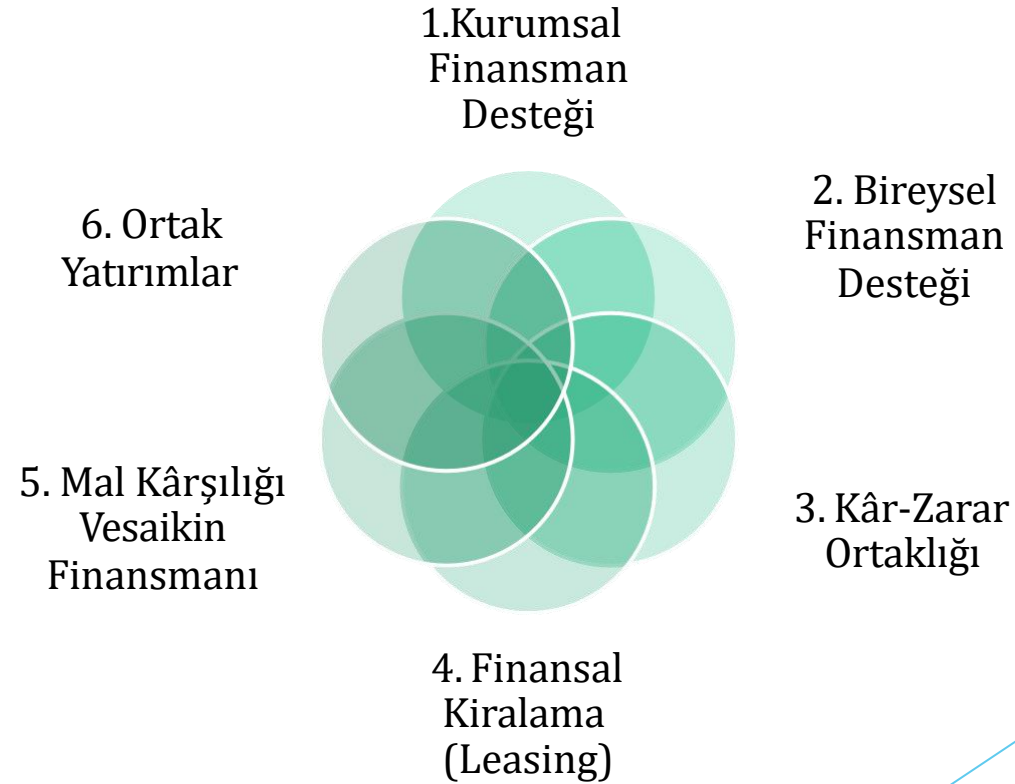
9. Banka sözleşme sonunda kiralanan malı müşterisine sembolik bir ücretle devreder.

Katılım Bankacılığı Fon Kullanırma Yöntemleri

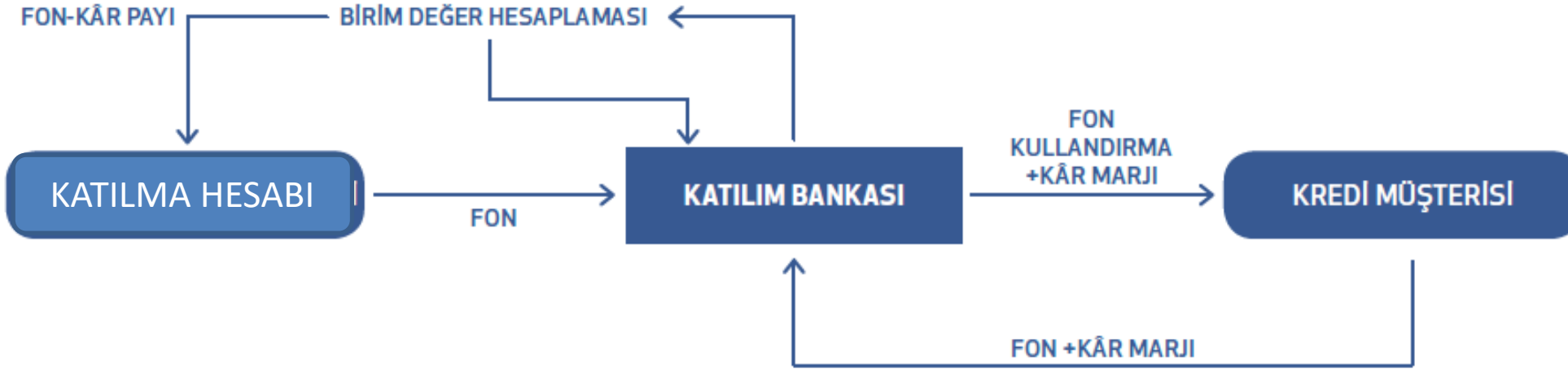
- ❖ **Satım,**
- ❖ **Kiralama,**
- ❖ **Ortaklık,**
- ❖ **Vekalet Yöntemleri**

Katılım Bankacılığı Fon Kullandırma Yöntemleri

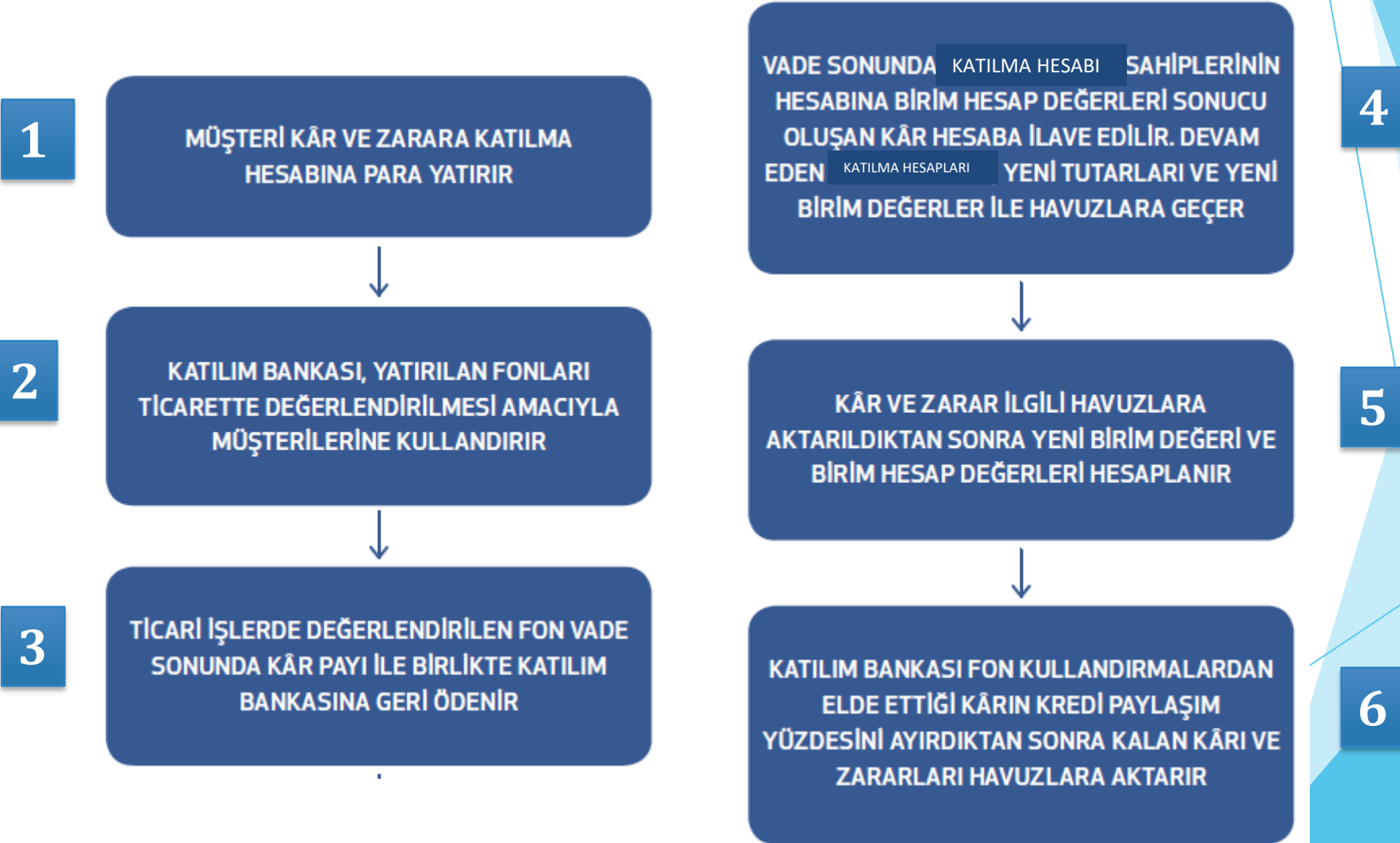
- ▶ Katılım bankalarında fon kullandırma yöntemleri genel olarak altı grupta toplanır. Bunlar:

Kâr Dağıtım Sistemi Şeması

Kâr ve Zarara Katılma Hesaplarının İşleyişi

Kâr Dağıtım Hesaplama Yöntemi

Birim Değer (BD): Havuzların kâr ve zarar değişimini yansıtan ve kâr elde edildiğinde artan, zarar edildiğinde ise azalan bir göstergedir. Kâr ve zarar kayıtlarının yapıldığı günlerde türlerine göre ayrılmış her bir fonda mevcut aktifler toplamının mevcut hesap değerleri toplamına bölünmesi ile bulunan günlük veya haftalık olarak hesaplanıp ilan edilen bir ağırlık birimidir.

Hesap Değeri (HD): Katılım bankasının katılma hesaplarına fon kabul ettiği ilk gün, hesap sahibince yatırılan tutarın "Birim Değer"e bölünmesi suretiyle, müteakip günlerde ise, para yatıran veya çeken kişiye ait hesap değerine, hesap sahibince yatırılan veya çekilen miktarın birim değere bölünmesi ile bulunacak tutarın, para yatırılmışsa eklenmesi, para çekilmişse çıkârılması suretiyle hesaplanan ve katılma hesabı sahiplerinin fon mevcuduna katılma oranını gösteren katsayıdır.

Birim Hesap Değeri (BHD): Birim Hesap Değeri (BHD)= Yatırılan Fon Tutarı / Birim Değer Katılma hesabının cari değerini belirleyen ve birim değer ile hesap değerinin çarpılması suretiyle hesaplanan, katılma hesabı sahibinin, üzerinde hak iddia edebileceği tutardır.

Bankacılık Kısıtları

Tüm bankaların olduğu gibi katılım bankalarının da fon toplama, fon kullandırma ve genel bankacılık hizmetlerini yerine getirirken uymaları gereken bir takım bankacılık kısıtları vardır.

Yönetim kurulu ve üst yönetim üyelerine kredi verilemez

Bir risk grubu öz kaynağın %25'ini aşamaz

%1 ve üzeri ortaklar öz kaynağın %50'sini geçemez

Öz kaynağın %10'u ve üzeri hacme sahip krediler toplamı, öz kaynağın 8 katını aşamaz

Sermaye Yeterlilik Rasyosunun BDDK tarafından minimum %8 olması beklenir

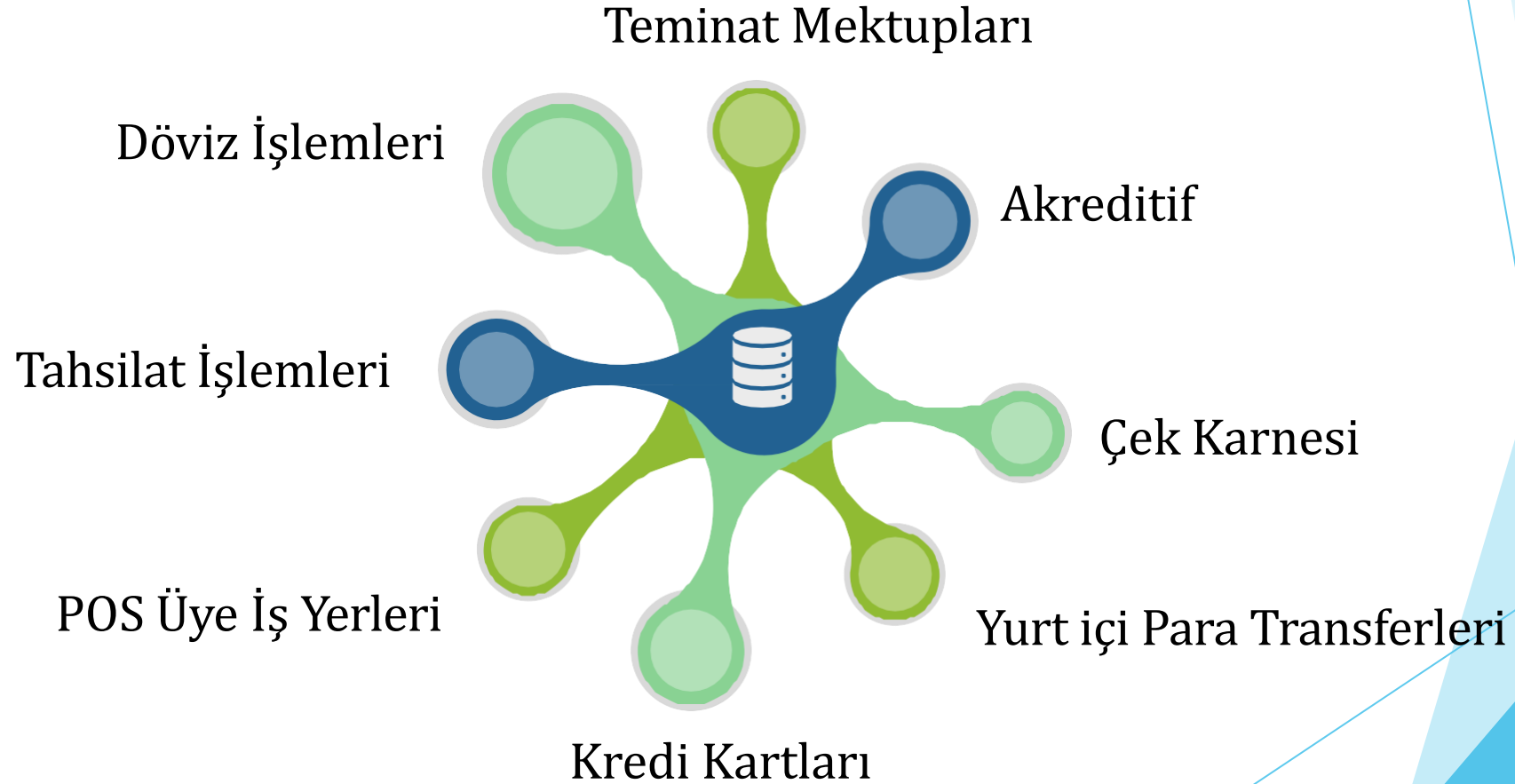
Toplam Likidite Karşılama Oranı için yasal oran %100 iken yabancı para için yasal oran %80'dir.

Yabancı para net genel pozisyon/öz kaynak standart oranının mutlak değerlerinin haftalık basit aritmetik ortalaması %20'yi aşamaz.

Kaldıraç oranının Mart, Haziran, Eylül ve Aralık dönemleri itibarıyla üç aylık basit aritmetik ortalamasının asgari %3 olarak tutturulması ve idame ettirilmesi şarttır.

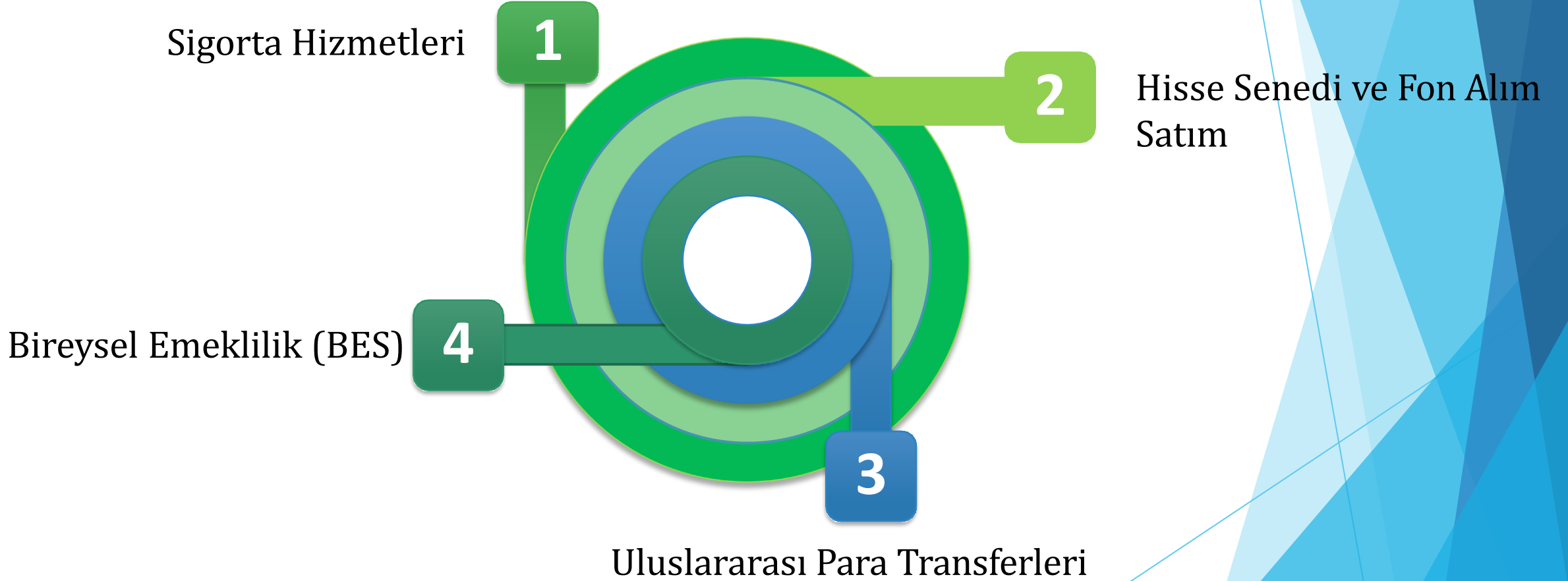
Genel Bankacılık Hizmetleri

Genel bankacılık hizmetleri, bir bankanın fon toplama ve kullandırma fonksiyonları haricinde müşterisinin ihtiyaçlarını karşılarken verdiği hizmetlerin bütünüdür.

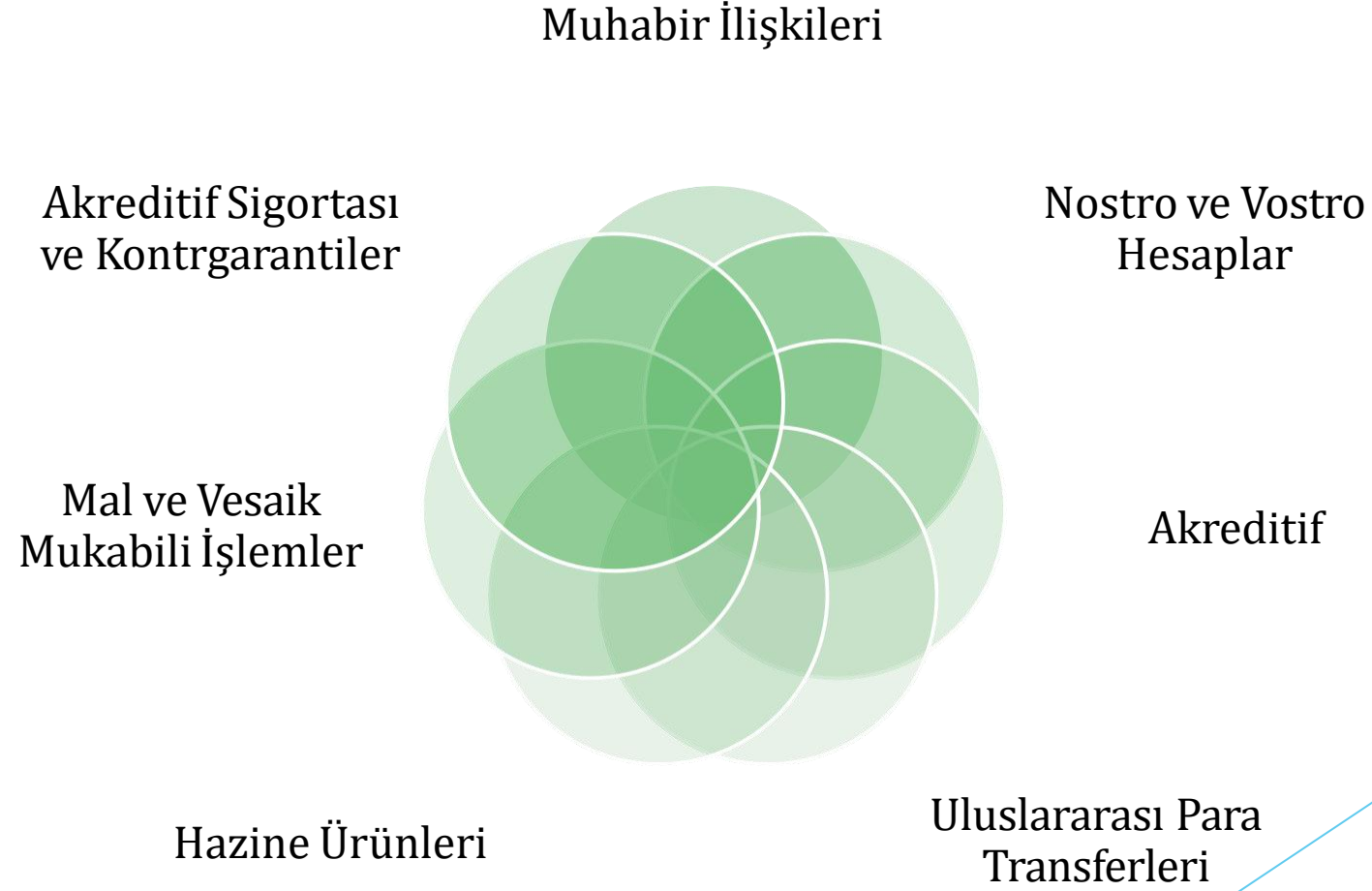

Acentelik Hizmetleri

Uluslararası Bankacılık Hizmetleri

Temel Düzey Faizsiz Bankacılık İlkeleri

E-Sertifikasyon Programının
Sonuna Geldiniz.